

De Vroegeling, een lentevriendinnetje

De Vroegeling is een klein plantje uit de familie- der kruisbloemigen, dat 5-15 cm hoog wordt en bloempjes heeft van maar een paar millimeter. Het groeit op open en droge plaatsen, zowel op "wilde" als op cultuurgrond, in zandige gebieden. We kunnen dit plantje op die geschikte plaatsen in heel Europa aantreffen, uitgezonderd ten noorden van de Poolcirkel.

Als éénling zijn de plantjes onopvallend, maar bij optimale omstandigheden kunnen zij vele vierkante meters bedekken met een witte waas, ook onder "winter-kale" heesters in parken en plantsoenen. Zodra echter grassen en kruiden beslag gaan leggen op de groeiplaats, geeft de Vroegeling de strijd op, want tegen zoveel concurrentie is ons lentevriendinnetje niet opgewassen.

Lentevriendinnetje is een vrije vertaling van de wetenschappelijke naam: *Erophila verna*. Er = lente, philo = vriend en vernum = lentetijd. De uitgang a duidt op het vrouwelijk geslacht, vandaar deze vertaling. De gewone Nederlandse naam duidt trouwens eveneens op de vroege bloeitijd.

De Vroegeling is een zgn. winterannuel, d.w.z. dat het éénjarige winterplanten zien. Ze zijn wel in twee kalenderjaren aanwezig, maar hun levensduur is beslist korter dan 12 maanden. De minuscule zaden -maar drie-tiende mm groot- kiemen in de herfst. De daarna gevormde bladrozetjes zijn ongevoelig voor vorst en sneeuw. Afhankelijk van de weersomstandigheden ontwikkelt zich uit deze rozet een bladerloos stengeltje, dat in februari of maart gaat bloeien. Er zijn zelfs wel januari-waarnemingen van bloeiende planten.

Door de warme voorjaarszon zijn er altijd wel een paar insecten present, die in de bloem op zoek gaan naar nectar. Die vinden ze onderin, aan de voet van de vier korte meeldraden -als echte kruisbloemige heeft ook de *Erophila* 4 korte en 4 lange meeldraden- liggen aan weerszijden de nectariën. Bij even bezoek strijken de insecten langs de helmhokjes van de korte meeldraden en bewerkstelligen daarmee de kruisbestuiving. Blijft insectenbezoek uit, dan is er nog niets verloren, want de helmhokjes van de lange meeldraden staan op dezelfde hoogte als de stempel van de bloem en kunnen zodoende voor zelfbestuiving zorgen. Deze automatische zelfbestuiving schijnt nog het meest voor te komen.

Het vroege bloeien kunnen we beschouwen als een aanpassing aan de omstandigheden. De kleine maar dappere Vroegeling heeft van de nood een deugd gemaakt en is in de loop van de evolutie aangepast aan een vroege en kortstondige ontwikkelingsperiode op de schrale en open zandgrond.

Een bekend feit is, dat de zonnestraling nog wel eens kan zorgen voor extreme omstandigheden. Ook hierop heeft de Vroegeling gerekend, want het blad is, evenals het onderste gedeelte van de stengel, bezet met haren. Een mooi voorbeeld van aanpassing aan het microklimaat. Om de haren te zien, moeten we wel een (eenvoudige) loupe gebruiken.

Tenslotte nog iets over de naamgeving. Het plantje is in 1577 door Thal beschreven in de Harz en kreeg toen de naam *Phlaspeos minima spec.*, wat zoveel bete-

kent als kleinste soort *Thiaspi*. Linnaeus die de tweedelige naamgeving heeft ingevoerd, gaf het de naam *Draba verna*. Na uitgebreid onderzoek door De Gandolle en Jordan is later dit verzamelgeslacht opgesplitst en is voor de Vroegeling de naam *Erophila verna* ingevoerd en erkend. Het is echter een moeilijk plantengeslacht met een grote verscheidenheid, die geleid heeft tot een groot aantal ondersoorten en variëteiten.

De volksnamen hebben zowel hier als in het buitenland vooral betrekking op zijn schriële voorkomen en schrale standplaats. We komen namen tegen als armoedje en magermannetje. (Deze laatste naam wordt ook wel gegeven aan het Herderstasje). Ook de namen hongerbloempje en kommerbloempje werden wel gebruikt.

In het volksgeloof werd massaal voorkomen van dit hongerbloempje wel beschouwd als een voorteken van misoogst.

Overigens kent de lijst van officiële Nederlandse plantennamen ook nog de naam Hongerbleempje, n.l. *Draba muralis*. Deze soort is veel zeldzamer en van de Vroegeling o.m. te onderscheiden door de nauwelijks ingesneden kroonblaadjes.

A.v.d.Oever

Uit: Groei en bloei

Een artistiek horentje aan ons Noordwijkse strand

Geïnspireerd door het artikeltje van Wim Kuijper over de Wulken op het Noordwijkse strand leek het mij een goede zaak opnieuw het strand op te gaan. Ons blad heet toch niet zonder reden de Strandloper? En ver uit de buurt is het ook niet, dus wat let ons!

Als tegenhanger van de grote wulk dan nu een kleintje n.l. het wenteltrapje. Het is beslist nog niet het kleinste schelpje dat je kunt ontdekken, maar... in tegenstelling tot de wulk, die je al op afstand ziet liggen, moet je voor het zoeken naar wenteltrapjes (*Epitonium clathrus*) wel in de hurkhouding. Ook de plaats waar je moet kijken, luistert veel nauwer dan bij de wulken. Speciaal moet je de fijne gruisbankjes eens wat beter bekijken, de wat driehoekig aanvoelende zwartgekleurde lopertjes, niet al te ver verwijderd van de eb-lijn. Zonder geluk vaart echter niemand wel, want deze gruisbankjes zijn niet altijd aanwezig. De zwarte kleur van die gruisbankjes wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanwezigheid van de al jaren oude tepelhorentjes, en in de nabijheid hiervan kun je ook de wenteltrapjes ontdekken.

Gelijk kan ik er wel bij zeggen dat het vinden van zo'n wenteltrapje geen zeldzaamheid is, maar wel elke keer erg plezierig. Waarom eigenlijk is het ontdekken van een wenteltrapje zo'n genoegen? Wellicht om een tweetal redenen. Ten eerste is het architectonisch gezien een stukje vakwerk, m.a.w. gewoon prettig om te zien en ten tweede is een wenteltrapje niet een horentje dat je zo één-twee-drie opraapt. Nee je moet er werk voor doen om het te vinden, en als dat vinden dan beloond wordt, is dit altijd prettig.